

Sygn. akt V ACa 273/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zbigniew Koźma (spr.)
Sędziowie:	SA Jacek Grela SO del. Mariusz Struski
Protokolant:	stażysta Aleksandra Ćwiek

po rozpoznaniu w dniu 29 maja 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa P. R., H. S. i D. W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 17 grudnia 2012 r. sygn. akt I C 655/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od powodów na rzecz Skarbu Państwa – (...) w W. kwoty po 600 (sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Powodowie: P. R., H. S. i D. W. jako spadkobiercy po W. R. (1) wnieśli pozew przeciwko Skarbowi Państwa Wojewodzie (...) o zasądzenie na ich rzecz kwoty 3.026.996 zł wraz z ustawowymi odsetkami od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, po 1/3 części dla każdego z nich, tytułem odszkodowania za bezprawne przejęcie nieruchomości ziemskiej-gospodarstwa rolnego należącego do W. R. (1).

Precyzując żądanie pozwu powodowie wskazali, że na dochodzoną pozew kwotę składają się: odszkodowanie za utratę własności nieruchomości rolnej o powierzchni 62,958 ha w wysokości 1.659.384 zł, odszkodowanie za utracone korzyści za okres 10 lat od dnia 12 października 2001 r. roku do dnia 11 października 2011 r. z gospodarstwa rolnego

bezprawnie przejętego przez Skarb Państwa, a następnie bezprawnie rozparcelowanego- w wysokości 1.376.610 zł i kwota 1.000.000 zł z tytułu wartości zabudowań i inwentarza żywego.

Powodowie wskazali, że W. R. (1) wiosną 1945 r., był właścicielem majątku ziemskiego, położonego w miejscowości G., powiat (...), w skład którego wchodziły nieruchomości o charakterze rolniczym, o łącznej powierzchni 98,4980 ha, wraz z zabudowaniami oraz lasy i grunty leśne o łącznym obszarze 57,4020 ha. Z przedmiotowej nieruchomości został on wysiedlony na mocy dekretu PKWN z dnia 06 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. W trakcie wysiedlenia nie wręczono mu żadnej decyzji w tej sprawie. W dniu 23 listopada 1946 r. otrzymał od władz powiatowych zaświadczenie, w którego treści potwierdzono, że jego majątek ziemski został przejęty pod zarząd państwowy na podstawie Dekretu. Na podstawie decyzji Powiatowego Urzędu Ziemskiego w T. z dnia 28 lutego 1946 r., nastąpiło zatwierdzenie projektu podziału majątku należącego do W. R. (1). Powodowie wskazali, że decyzją z dnia 14 października 2008 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdził, że nieruchomość o łącznej powierzchni 89,4980 ha nie podpadała pod działanie przepisu art. 2 ust 1 lit e dekretu PKWN z dnia 06 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powodowie podali, iż na skutek podjętych działań udało im się odzyskać działkę(...) o pow. 6,2100 ha oraz działkę nr (...) o pow. 20,3300 ha. Pozostała część nieruchomości rolnej o powierzchni 62,958 ha nie została zwrócona spadkobiercom z uwagi na fakt, że stała się własnością osób trzecich.

W piśmie procesowym z dnia 21.05.2012r. powodowie zmienili podstawę prawną roszczeń dotyczących nieruchomości, które dało się im odzyskać w naturze, tj. co do 26,54 ha i wskazali, że w związku z przedmiotowymi nieruchomościami domagają się nie odszkodowania, lecz na podstawie art. 225 w zw. z art.224 kc zwrotu pożytków uzyskanych z przedmiotowych nieruchomości przez Skarb Państwa od dnia 12.10.2001r. do dnia 11.10.2011r.

W piśmie procesowym z dnia 14.11.2012r. powodowie zmienili podstawę prawną w zakresie roszczeń dotyczących nieruchomości, których nie udało im się odzyskać w naturze, tj. co do 62,7223 ha i wskazali, że w związku z przedmiotowymi nieruchomościami, które z uwagi na zaistnienie nieodwracalnych skutków prawnych nie mogą być zwrócone w naturze powodom - domagają się zasądzenia odszkodowania na podstawie art. 160 kpa.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa Wojewoda (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany wskazał, że strona powodowa nie wykazała zdarzenia szkodzącego, które byłoby źródłem podnoszonej przez powodów szkody w postaci utraty prawa własności nieruchomości gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości G., powiat (...). Pozwany podniósł, że wydanie zaświadczenia przez Powiatowy Urząd Ziemski w T. w dniu 23 listopada 1946 r. oraz wydanie zaświadczenia z dnia 25 lutego 1946 r. przez Wojewódzki Urząd Ziemski w B. miało wyłącznie charakter deklaratoryjny i nie powodowało utraty prawa własności nieruchomości przez poprzedników prawnych powodów, co zostało stwierdzone decyzją z dnia 14 października 2008 r., znak GZ(...)przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zdaniem strony pozwanej, należy uznać, że roszczenie powodów nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ zdarzenie, na które powołują się powodowie nie wyrządziło im szkody, a nieruchomość nigdy nie przeszła na własność Skarbu Państwa. Nadto pozwany podniósł zarzut prekluzji roszczenia powołując się na art. 1 i art. 6 ust 1 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych. Pozwany wskazał, że wg tego unormowania w przypadku gdy państwo nie ponosiło odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poszkodowany mógł dochodzić od tego podmiotu jego wynagrodzenia nie później niż w ciągu roku od tego dnia. Pozwany podniósł, że należy mieć w niniejszej sprawie na uwadze fakt upływu rocznego terminu prekluzyjnego dla dochodzenia roszczeń odszkodowawczych, wskazanego w art. 6 w/w ustawy, który określił termin dochodzenia roszczeń na 1 rok od dnia wejścia w życie tej ustawy, tj. od dnia 28 listopada 1956 r. Pozwany podniósł, że wyrażona w art. 6 cytowanej ustawy regulacja prawna utraciła moc z dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego, tj. od dnia 01 stycznia 1965 r. Ponadto strona pozwana zakwestionowała wartość dowodową przedłożonych przez powodów kserokopii dokument j.w. Ponadto wskazano, że nie określono w pozwie jakie grunty są przedmiotem roszczenia powodów. Strona pozwana podniosła, że przedstawiona przez powodów kserokopia dokumentacji dotyczącej gruntów nie wskazuje, że na nich znajdowały się nieruchomości i że zostały one

zniszczone (spalone) po przejściu ich przez Skarb Państwa. Nadto strona powodowa, wedle pozwanego, nie wskazała w jakim stanie znajdowały się te budynki, tym bardziej, że na tym terenie w 1945 r. toczyły się intensywne działania wojenne.

Odnosnie zmienionej podstawy prawnej roszczenia dotyczącego nieruchomości, które powodowie odzyskali w naturze- pozwany w piśmie procesowym z dnia 28.06.2012r. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia, powołując się na art. 229 § 1 kc.

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił powództwo, zasądził od powodów na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu, następująco uzasadniając rozstrzygnięcie.

Wstępny powodów W. R. (1) - był właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w G., o łącznej powierzchni 146.900 ha, w skład którego wchodziły grunty rolne o łącznym obszarze 89,4980 ha oraz lasy i grunty leśne, o łącznym obszarze 57,4020 ha. Nieruchomość ta została przejęta przez Skarb Państwa z mocy art. 2 ust 1 lit. e Dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej i na tej podstawie został ujawniony Skarb Państwa w księdze wieczystej. Obszar przejętego gospodarstwa rolnego o powierzchni 62,958 ha został rozparcelowany i obecnie jego części znajdują się we władaniu osób trzecich. Powodom udało się w toku podjętych czynności odzyskać w naturze, na mocy wyroków: Sądu Rejonowego w Tucholi z dnia 29 marca 2010 r. sygn. akt I C (...) oraz Sądu Okręgowego w (...) z dnia 14 października 2010r. sygn.. akt II Ca(...) nieruchomości rolne: działkę o nr (...) o powierzchni 6,2100 ha oraz działkę o nr (...) o powierzchni 20,3300 ha. (...) zostały fizycznie wydane powodom w dniu 19.09.2011r.

Decyzją Powiatowego Urzędu Ziemskiego z dnia 28 lutego 1946 r. dokonano podziału klasyfikacji i szacunku gruntu i inwentarza oraz wykazu nabywców z rozparcelowanej nieruchomości ziemskiej należącej do W. R. (1). Decyzja ta została wydana na podstawie art. 10,11,12 i 14 Dekretu PKWN z dnia 06 września 1944 o przeprowadzeniu reformy rolnej i dokonano rozparcelowania tego gruntu rolnego. Decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 października 2008 r. o sygn. (...) stwierdzono, że nieruchomość rolna stanowiąca własność W. R. (1), o powierzchni 89,942 ha nie podpadała pod działanie przepisu art.2 ust. 1 lit.e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

Powodowie są spadkobiercami po W. R. (1), każdy w udziale wynoszącym 1/4 części w majątku spadkowym.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przedłożonych przez strony dokumentów, które uznano za wiarygodne, albowiem zostały sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla tego typu dokumentów. Autentyczność zgromadzonych dokumentów nie budziła również wątpliwości Sądu.

Sąd dał wiarę zeznaniom P. R. na okoliczność wielkości gospodarstwa rolnego jego ojca W. R. (2) i sposobu jego przejścia przez Państwo oraz czynności jakie zostały podjęte celem odzyskania nieruchomości. Nie zasługują na uwzględnienie jego zeznania w zakresie znajdujących się na nieruchomości budynków, ponieważ wiedza powoda o tym fakcie znajduje dwoje źródeł z przekazów członków rodziny i nie znajduje potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym, a w szczególności w dokumentach. Podobnie należy odnieść się do przyczyn zniszczenia niektórych budowli, ponieważ brak jest podstaw do przyjęcia, że zostały one celowo w trakcie nacjonalizacji spalone.

Sąd podzielił stanowisko strony pozwanej, że teczka dokumentacji geodezyjnej Starostwa Powiatowego w T. oraz mapy katastralne nie przedstawiają waloru dowodowego na okoliczności obszaru gruntów będących przedmiotem roszczenia oraz istnienia zabudowań w gospodarstwie rolnym (...).

Sąd oddalił wniosek dowodowy strony powodowej, zawarty w piśmie procesowym z dnia 15.02.2012r. /k.273-281/ o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych:

-geodety na okoliczność ustalenia numerów działek /wraz ze wskazaniem klasy gruntów/, które odpowiadają

dawnym parcelom o nr:

90,91,92,93,183,185,186,187,188,206,207,208, 531/181, 532/182, 533/181, 665/196, 666/196, 189, 190 oraz 191 z kart 33 i 258 oraz 151,152,153,154 oraz 155 z kart 32 będących własnością W. R. (1), a przejętych bezprawnie przez Skarb Państwa oraz ustalenia, na której z działek położone były zabudowania mieszkalne i gospodarcze należące do W. R. (1),

- z zakresu szacowania wartości nieruchomości na okoliczność wartości nieruchomości o łącznej powierzchni 62,7223 ha będących własnością W. R. (1), według stanu z chwili bezprawnego pozbawienia powodów władztwa nad przedmiotowymi nieruchomościami a cen z chwili wyceny,

- na okoliczność wysokości średnich dochodów z gospodarstwa o powierzchni 89,2623 ha położonych w województwie (...) za okres 10 lat, od dnia 12.10.2001 r. do dnia 11.10.2011 r.

Oddalając w/w wnioski dowodowe strony powodowej sąd w pełni podzielił stanowisko strony pozwanej zawarte w treści pisma procesowego pozwanego z dnia 9.03.2012r. /k.291-296/, mianowicie, iż powodowie nie przedstawili jakichkolwiek dowodów pozwalających na ustalenie stanu faktycznego nieruchomości w dacie przejmowania nieruchomości przez Skarb Państwa. Odnosząc się do utraconych pożytków z gospodarstwa-powodowie nie wskazali w jaki sposób gospodarowane były ziemie rolne przez poprzednika prawnego.

Sąd oddalił wniosek strony powodowej, zawarty w piśmie procesowym z dnia 14.11.2012r. /k.382-385/ o zawieszenie postępowania do czasu rozpatrzenia wniosku powodów o stwierdzenie nieważności decyzji Powiatowego Urzędu Ziemskiego w T. z dnia 28 lutego 1946r., w przedmiocie zatwierdzenia projektu podziału, klasyfikacji i szacunku gruntów i inwentarza oraz wykazu nabywców z rozparcelowanej nieruchomości ziemskiej G. w gm. G. należącej do W. R. (1), albowiem sprawa zawisła w tut. Sądzie na skutek pozwu wniesionego w dniu 14 października 2011 r. i w ocenie sądu, dojrzała do merytorycznego rozstrzygnięcia. Zawieszenie postępowania, w celu oczekiwania na decyzję, jaka może zapaść w toku wszczętego przez powodów postępowania administracyjnego, nie jest na obecnym etapie procesu zasadne i spowodowałoby nieuzasadnioną zwłokę w rozpoznaniu sprawy.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powodów jest niezasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 417 § 1 k.c. przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej, jest wykonanie tej władzy niezgodnie z prawem, co oznacza, iż wykonującemu władze publiczną bez względu na sposób i formę działania można postawić zarzut działania z naruszeniem prawa (bezprawności). Ponadto podkreślić należy, iż art. 417 par 1 k.c. reguluje odpowiedzialność Skarbu Państwa za wyrządzenie szkody związanej z wydaniem aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. W przepisie tym jednakże wyraźnie zastrzeżono, iż naprawienie szkody w tym przypadku można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Dekret PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej nie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją. W uchwałach z dnia 19.09.1990 r. (Sygn. akt W.3/89) oraz z dnia 16.04.1996r (sygn. akt W 15/95), Trybunał Konstytucyjny dokonywał wykładni art. 2 Dekretu i nie uznał niekonstytucyjności powyższego przepisu. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej regulują przepisy kodeksu cywilnego, jednakże do stosunków prawnych powstałych przed jego wejściem w życie stosuje się przepisy dotychczasowe (art. XXVI przep. wpr. k.c). W literaturze podkreśla się, że zgodnie z ogólną zasadą prawa międzyczasowego, miarodajny dla oceny określonego zdarzenia jest stan prawny obowiązujący w chwili jego zaistnienia (tempus regit actum), co oznacza, że nowa ustawa nie powinna być stosowana do oceny skutków (negatywnych albo pozytywnych) zdarzeń prawnych, które nastąpiły przed jej wejściem w życie. Dotyczy to także czynów niedozwolonych: jeżeli szkoda została wyrządzona czynem niedozwolonym przed wejściem w życie nowego prawa, to wtedy na podstawie starego prawa należy oceniać nie tylko to, czy na skutek tego zdarzenia powstał stosunek zobowiązaniowy, ale także jego treść (por. art. XXXIX p.w.k.z. i art. XLIX § 1 p.w.k.c). Regułą tę uzasadnia konieczność poszanowania praw nabytych, a także - co najważniejsze - stworzenie w społeczeństwie zaufania do obowiązującego ustawodawstwa, aby każdy mógł ze spokojem według tego ustawodawstwa swe sprawy

urządzać i swym postępowaniem kierować bez obawy, iż wsteczne działanie nowej ustawy jego plany pokrzyżuje i zamierzenia udaremni.

W ocenie sądu, - zarówno wydanie zaświadczenia z dnia 25 lutego 1946r. jak i zaświadczenia z dnia 23 listopada 1946r. Powiatowego Urzędu Ziemskiego w T. i dokonany na jego podstawie wpis w księgach wieczystych, nie powodowały utraty prawa własności przez poprzednika prawnego powodów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz literaturze prawniczej dominuje pogląd uznania wyłącznie deklaratywnego charakteru zaświadczenia wydawanego przez Urzędy Ziemskie o przejściu prawa własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, na mocy art. 2 ust.1 lit.e dekretu z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Nieruchomości spełniające warunki określone w tych przepisach przechodziły bowiem na rzecz Skarbu Państwa z mocy samego prawa z dniem 13 września 1944r. Z tego też względu decyzja administracyjna wydawana na podstawie § 5 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945r. w sprawie wykonania dekretu PKWN, również może mieć charakter wyłącznie deklaratoryjny. Definitywną utratę prawa własności przedmiotowej nieruchomości można wiązać dopiero z chwilą rozporządzenia nieruchomością w drodze jej parcelacji w latach 40- tych XX wieku, co dotyczyć miało powierzchni 52,67 ha. Przepisy obowiązującego wówczas kodeksu zobowiązań nie stanowiły podstawy odpowiedzialności państwa za szkody wynikające z jego działań o charakterze władczym, a mogły mieć zastosowanie jedynie w odniesieniu do działalności państwa podejmowanej w sferze gospodarczej. Wobec powyższego, stwierdzić należy, że podstawą odpowiedzialności pozwanego w niniejszej sprawie w chwili wyrządzenia szkody, stanowić mogły dopiero przepisy ustawy z dnia 15 listopada 1956r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych / Dz. U. nr 54, poz. 243/.

Do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych (Dz. U. Nr 54, poz. 243, dalej: "ustawy z 1956 r."), tj. do dnia 28 listopada 1956 r., nie było przepisów regulujących odpowiedzialność Skarbu Państwa za wyrządzone szkody wynikłe z czynności władczych. Do tej daty obowiązywał art. 145 k.z., który stanowił, że kto powierza wykonanie czynności swemu podwładnemu, odpowiada za szkodę wyrządzoną z jego winy przy wykonywaniu polecanej mu czynności. Na jego gruncie przyjmowano powszechnie, tak jak w okresie międzywojennym, że przepisy kodeksu zobowiązań nie mają zastosowania w sytuacji, gdy szkoda wynikła z czynności mających charakter aktów władzy. Jeżeli więc przyjąć, że ojciec powodów został niezgodnie z ówczesnie obowiązującym prawem pozbawiony władania gospodarstwem w latach 1945-1947r. przez przedstawicieli Państwa przeprowadzających reformę rolną, to takie działanie nie rodziło wtedy odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1996 r., III CZP 76/96, OSNC 1997, nr 2, poz. 16). Oczywiście roszczenia, które nie powstały, nie mogły ulec przedawnieniu.

Stan ten uległ zmianie z chwilą wejścia w życie ustawy z 1956 r., gdyż stworzyła możliwość dochodzenia roszczeń o naprawienie szkód, jeżeli według dotychczasowych obowiązujących przepisów Państwo nie ponosiło odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego. Według unormowania zawartego w art. 6 ust. 1 ustawy z 1956 r., gdy Państwo nie ponosiło odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poszkodowany mógł dochodzić od tego podmiotu jej wynagrodzenia, nie później niż w ciągu roku od tego dnia (art. 6 ust. 1 ustawy). Przepis ten, stanowiący wyjątek od zasady *lex retro non agit*, obowiązuje nadal (art. VII pkt 4 przep. wpr. k.c). Poprawił on sytuację prawną poszkodowanych, ponieważ poprzednio jakiegokolwiek roszczenia odszkodowawcze tego rodzaju im nie przysługiwały. Zawarty w tym przepisie termin jednego roku od dnia wejścia ustawy w życie do dochodzenia tych roszczeń jest terminem prekluzyjnym, a nie terminem przedawnienia. Termin ten, mógł ulec przekształceniu w termin przedawnienia, ale mogło to nastąpić dopiero od dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego, tj. od dnia 1 stycznia 1965 r. (art. XIII przep. wpr. k.c). Jeżeli do dnia 1 stycznia 1965 r. termin ten już upłynął, to nie mógł się przekształcić w termin przedawnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 988/00 niepublikowany).

Artykuł 6 ustawy z 1956 r. co do roszczeń istniejących w dniu 1 stycznia 1965 r., a powstałych przed dniem 28 listopada 1956 r., jako przepis szczególny określający przedawnienie roszczeń których dotyczy, wyłącza ocenę ich przedawnienia na podstawie innych przepisów. Jego treść nie pozwala na przyjęcie, że przewidziany nim termin jest dłuższy aniżeli jeden rok. Stanowisko to wykluczało możliwość przyjęcia, że przedawnienie roszczeń powodów normuje już uchylony

art. 442 § 1 k.c. W takim wypadku nie mają zastosowania art. XXXV i XXXVI przep. wpr. k.c, gdyż dotyczą one sytuacji, gdy terminy przedawnienia (terminy ustawowe nie będące terminami przedawnienia) określały przepisy, które z chwilą wejścia w życie kodeksu cywilnego utraciły moc.

W tej sytuacji należy wskazać, że pozwany skutecznie podniósł zarzut prekluzji roszczenia, który został oparty na art. 6 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszów państwowych (Dz. U.nr 54, poz. 243 z dnia 28 listopada 1956 r.)- Artykuł ten w ust. 1 stanowi, że jeżeli według dotychczasowych przepisów Państwo nie ponosiło odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przed dniem wejścia w życie ustawy, poszkodowany może dochodzić od Państwa wynagrodzenia nie później niż w ciągu roku od tego dnia.

Natomiast w ust. 2 stanowi, że wynagrodzenia szkody określonej w ust. 3 nie można dochodzić od Państwa, jeżeli roszczenie byłoby już w dniu wejścia ustawy w życie przedawnione przy uwzględnieniu trzyletniego okresu przedawnienia, a dla roszczeń o wynagrodzenie za uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia lub utratę żywiciela - przy uwzględnieniu okresu dziesięcioletniego, w przypadku gdy szkoda wynikła ze zbrodni lub występku.

Zgodzić się należy ze stroną powodową, że do przejścia nieruchomości należącej do W. R. (1) doszło wskutek błędnego przyjęcia ,że spełnione zostały przesłanki przejścia tego gospodarstwa przez Skarb Państwa z mocy art. 2 ust 1 lit. e) Dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powierzchnia nieruchomości rolnej przejęta na podstawie Dekretu nie przekraczała 100 ha, a obejmowała obszar 98.49.80 ha, czyli mniej niż wskazany w treści art. 2 ust 1 lit. e dekretu o reformie rolnej.

Uprawnieni nie dochodzili swoich roszczeń na podstawie art. 6 w/w ustawy, która stanowi swoisty wyjątek od zasady „lex retro non agit”. Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przepis art. 6 ustawy z dnia 15 listopada 1956r. określający termin dochodzenia roszczeń przewidzianych tą ustawą na jeden rok od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 28 listopada 1956r. /termin kalendarzowy/, należy do grupy terminów prekluzyjnych, a nie terminów przedawnienia. Artykuł 6 nie utracił mocy z chwilą wejścia w życie kodeksu cywilnego i jako przepis szczególny, określający przedawnienie roszczeń, których dotyczy, wyłącza ocenę ich przedawnienia na podstawie innych przepisów. Wyjątkowo termin ten, jeżeli mógł ulec przekształceniu w termin przedawnienia, to mogło to nastąpić dopiero od dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego, tj. od dnia 1 stycznia 1965r. /art. XIII przepisów wprowadzających kc- vide: wyrok SN z dnia 12 października 201 Ir., II CSK 34/11/. Jeżeli jednak w tym dniu wymieniony termin już nie biegł, nie mógł przekształcić się w termin przedawnienia /vide: wyrok SN z dnia 10 stycznia 2001r., I CKN 988/00, LEX nr 171258, wyrok SN z dnia 2 lutego 2001r., I CKN 1049/00 LEX nr 52461, wyrok SN z dnia 25 maja 2001r., I CKN 1151/00, LEX nr 52684/.

Ponadto, w ocenie sądu, wskazać należy, iż uprawnieni zaniechali dochodzenia swoich praw również po przemianach ustrojowych, jakie zaszły w Polsce po 1989 r. i dopiero w 2002 r. złożyli wniosek o nie podpadaniu nieruchomości rolnej poprzednika prawnego W. R. (1) pod działanie art. 2 ust, 1 lit. e dekretu z dnia 06 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Uczynili to znacznie po upływie trzyletniego a nawet dziesięcioletniego okresu przedawnienia, liczonego od przemian ustrojowych jakie miały miejsce w 1989 r. Nadto wskazać należy, iż pozew w przedmiotowej sprawie powodowie wnieśli dopiero w 14.10.2011r. Odnosząc się w tym miejscu do roszczeń powodów, którzy jako ich podstawę prawną wskazali również art. 5 kc, w ocenie sądu, wskazać należy, iż jak stwierdził Sąd Najwyższy - ogólne informacje i publiczna debata na temat reprivatyzacji ani też tworzenie w różnym czasie i w różnych konstelacjach politycznych projektów ustaw nie może stanowić usprawiedliwionych, nadzwyczajnych przyczyn opóźnienia dochodzonych praw/ o stwierdzenie niepodpadania pod dekret o reformie rolnej i roszczeń o odszkodowanie -vide: wyrok SN z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn.. akt III CSK 100/11/.

Strona powodowa nie wykazała żadnych istotnych okoliczności, że bezczynność w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych po dniu 4 czerwca 1989 r. była usprawiedliwiona nadzwyczajnymi okolicznościami. Brak jest, zdaniem Sądu, podstaw do przyjęcia, aby ówczesne dyskusje na ten temat uzasadniały powstrzymanie się powodów od dochodzenia roszczeń wynikających dla nich z obowiązującego systemu prawnego. Liczony nawet od dnia 5 czerwca 1989 r. trzyletni termin przedawnienia przedmiotowego roszczenia został przekroczony wielokrotnie. Tak długi czas

opóźnienia, zdaniem Sądu, przesądza o tym, że należało dać pierwszeństwo takiej wartości, jak zapewnienie stabilizacji stosunków prawnych i zagwarantować ich pewność po upływie tak długiego okresu czasu.

Na marginesie wskazać należy, iż słusznie podniosła w piśmie procesowym z dnia 30.11.2012r. strona pozwana argument, że powodowie reprezentowani przez profesjonalistę po roku toczącego się postępowania sądowego-wszczynają postępowanie administracyjne o stwierdzenie nieważności decyzji Powiatowego Urzędu Ziemskiego w T. z dnia 28 lutego 1946r., co świadczyć może tylko i wyłącznie o poszukiwaniu kolejnej podstawy prawnej roszczeń powodów i braku dostatecznego przygotowania swojego stanowiska przy wszczęciu postępowania sądowego w przedmiotowej sprawie.

Odnosząc się do zmienionej podstawy prawnej roszczeń powodów dotyczących nieruchomości, które udało się im odzyskać w naturze, tj. co do 26,54 ha i wskazania, że w związku z przedmiotowymi nieruchomościami domagają się oni nie odszkodowania, lecz na podstawie art. 225 w zw. z art.224 kc zwrotu pożytków uzyskanych z przedmiotowych nieruchomości przez Skarb Państwa od dnia 12.10.2001r. do dnia 11.10.2011r., w ocenie sądu, pozwany słusznie podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. Otóż zgodnie z treścią art. 229 §1 kc roszczenia właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi, m.in. o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości-przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy. Zwrotem rzeczy w rozumieniu w/w przepisu jest likwidacja stanu niezgodnego z prawem, więc każda sytuacja faktyczna lub prawna, która usuwa brak tytułu i tym samym likwiduje brak bezprawności / vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 października 2007r., I ACa 952/06, Apel. W-wa 2009/1/4/. W przedmiotowej sprawie stan prawny ukształtowany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 29 marca 2010r. a następnie Sądu Okręgowego z dnia 14 października 2010r., uzasadniający objęcie przedmiotowych nieruchomości przez powodów- istniał od października 2010r. Skoro powodowie sprecyzowali roszczenie o zwrot pożytków w dniu 21.05.2012r., ich powództwo również w tym zakresie należało oddalić, zgodnie z treścią art. 229 § 1 kc, jako przedawnione.

Mając na uwadze powyższe ustalenia na uwadze, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, roszczenie pozwu jako przedawnione a tym samym niezasadne- należało oddalić.

Zgodnie z art. 98 § 1 kpc strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Powodowie przegrali sprawę, zatem są solidarnie zobowiązani do zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanego w wysokości 7.200,00 zł i dlatego orzeczono jak w pkt 2 wyroku.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 33.270,16 złotych oraz zasądzającej od powodów na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu zaskarżyli apelacją powodowie, którzy zarzucając naruszenie art. 229 § 1 k.c. poprzez błędną jego interpretację oraz w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wyrok w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej nieruchomości z rzeczywistym stanem prawnym stanowi zwrot rzeczy w rozumieniu tego przepisu, co skutkowało błędnym uznaniem roszczenia powodów o zwrot pożytków za przedawnione, wnieśli o jego zmianę poprzez zasądzenie na rzecz powodów kwoty 33.270,16 złotych po 1/3 części dla każdego z nich z ustawowymi odsetkami od dnia 21 maja 2012 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powodów i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja powodów nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia Sądu I instancji poczynione w sprawie oraz wyciągnięte na podstawie tych ustaleń wnioski, za wyjątkiem ustaleń dotyczących zwrotu nieruchomości, co do której powodowie dochodzą w niniejszej sprawie zwrotu pożytków.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w świetle dowodów zgromadzonych przez Sąd I instancji brak podstaw do ustalenia, jak uczynił do Sąd Okręgowy, że zwrot nieruchomości objętych wyrokiem Sądu Rejonowego w Tucholi z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym sygn. akt IC (...) nastąpił z chwilą uprawomocnienia się tego wyroku w dniu 14 października 2010 r. wskutek oddalenia apelacji przez Sąd Okręgowy w (...) wyrokiem w sprawie II Ca (...). Mimo bowiem wydania tych wyroków powodowie nadal nie władali nieruchomościami, co do których zwrotu pożytków domagają się w niniejszej sprawie. Z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy wynika, że powodowie podejmowali starania o zwrot nieruchomości lecz były one bezskuteczne i ostatecznie w piśmie z dnia 6 czerwca 2011 r. (k-357) wyznaczili ostateczny termin do zwrotu nieruchomości do dnia 1 września 2011 r, co nastąpiło protokolarnie w dniu 19 września 2011 r. (k-360-361, k-363) i to w stanie nie wolnym od obciążeń. Zatem dopiero w dniu 19 września 2011 r, już po terminie wyznaczonym ostatecznie przez powodów nastąpił zwrot nieruchomości powodom, chociaż fizycznie nieruchomości te nadal pozostawały w posiadaniu osób trzecich – dzierżawców. Potwierdzeniem prawidłowości tego ustalenia jest też okoliczność, że podmiot władający nieruchomościami i pobierający z nich pożytki w odpowiedzi na wezwanie do wydania nieruchomości nie zarzucił, że działki te wcześniej wydał powodom lecz wskazał termin wydania na wrzesień 2011 r., nie wyrażając zgody na ich zwrot bez dzierżawców (vide pismo p.o. Zastępcy Dyrektora Oddziału Terenowego(...))w B. z dnia 29 czerwca 2011 r. (k-358).

Skoro zwrot nieruchomości powodom nastąpił dopiero w dniu 19 września 2011 r. to gdy precyzowali oni swoje żądanie w piśmie z dnia 21 maja 2012 r. (k-323) nie upłynął jeszcze termin roczny z art. 229 § 1 k.c. Oznacza to, że powodowie mogli w tej dacie skutecznie domagać się zwrotu pożytków ze zwróconej im nieruchomości otrzymanych przez podmiot, który je pobrał od dzierżawców.

Powodowie w niniejszej sprawie zgłosili żądanie zwrotu pożytków pobranych od dzierżawców w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...). Natomiast z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w szczególności z pisma (...) Oddziału Terenowego w B. z dnia 5 lipca 2012 r. (k-369) wynika, że pożytki w postaci czynszu dzierżawnego w okresie objętym żądaniem pozwu były pobierane w imieniu Skarbu Państwa przez tę Agencję, która jest podmiotem odrębnym od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego skoro pożytki z nieruchomości powodów pobrała od dzierżawców Agencja Nieruchomości Rolnych powodowie mogą domagać się zwrotu tych pożytków jedynie od tej Agencji, nie zaś od pozwanego w tej sprawie, który jest podmiotem odrębnym od Agencji. Pozwany Skarb Państwa – Wojewoda (...) nie ma legitymacji biernej w procesie o zwrot pożytków pobranych z nieruchomości Skarbu Państwa przez Agencję Nieruchomości Rolnych. Z tych względów stwierdzić należy, że wyrok Sądu I instancji aczkolwiek z innych powodów od wskazanych w jego uzasadnieniu odpowiada prawu, a apelacja powodów podlega oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.